

Fot. Paweł Glanert

Ponad 5100 kontroli dotyczących ponad 237 tysięcy osób pracujących oraz ponad 2400 skarg - tym między innymi zajmował się Okręgowy Inspektorat Pracy w Gdańsku. Dane zostały zawarte w podsumowaniu przedstawiającym rok działania OIP.

„Naszym celem i misją jest poprawa stanu przestrzegania prawa wobec osób świadczących pracę, dlatego też z pełnym zaangażowaniem, a niejednokrotnie z poświęceniem podejmujemy działania zmierzające do wyeliminowania istniejących nieprawidłowości” - zaznacza Mariusz Pokrzywinski, okręgowy inspektor pracy w Gdańsku, we wstępie do raportu.

OIP zajmował się między innymi skargami i wnioskami złożonymi przez związki zawodowe. Tych w 2019 roku było 47. Dotyczyły zbiorowego prawa pracy (prawie 30 procent przypadków), a także m.in. wynagrodzeń, dyskryminacji oraz mobbingu i molestowania.

Efektom były 44 kontrole i sankcje prawne, a wśród nich trzy mandaty karne oraz jeden wniosek do sądu o ukaranie. W czterech przypadkach inspektorzy pracy uznali za konieczne skierowanie do prokuratury powiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Dodajmy, że liczba skarg i wniosków składanych przez organizacje związkowe w porównaniu

z rokiem 2018 spadła tylko nieznacznie. Z drugiej strony... „Trudności pracodawców ze znalezieniem rąk do pracy przełożyły się prawdopodobnie na podniesienie wynagrodzeń oraz wymusiły zmianę podejścia na bardziej elastyczne i propracownicze oraz skłonne do ustępstw” – uważają autorzy dokumentu.

Inne skargi składane do OIP dotyczyły równego traktowania w zatrudnieniu, molestowania oraz mobbingu. W pierwszym przypadku były to 63 sprawy (spośród nich 9 uznano za zasadne, 18 jako bezzasadne, a w pozostałych przypadkach inspektor stwierdził, że okoliczności nie są możliwe do ustalenia), w drugim 3 sprawy (2 uznano za zasadne), a w trzecim 135 spraw (jedynie 8 okazało się zasadnych, a w znacznej większości, ponieważ aż w 85 sprawach, nie ustalono okoliczności).

Raport pokazuje bardzo szerokie spektrum spraw

W dokumencie podsumowującym rok pracy OIP przedstawione zostały także m.in. kwestie związane z poradami prawnymi i technicznymi czy dotyczące postępowań w sprawach o wykroczenia przeciwko pracownikom oraz wnioski o ukaranie, jakie zostały złożone do sądów karnych. OIP omówił także bezpieczeństwo i ochronę zdrowia w miejscu pracy (w tym wypadki przy pracy i kwestie nadzoru oraz ochrony pracy osób młodocianych), a także legalność zatrudnienia. Autorzy zwrócili uwagę również na prowadzoną przez inspektorat pracy działalność prewencyjną oraz promocję ochrony pracy, a także współpracę międzynarodową.

„W wyniku działań podejmowanych przez inspektorów OIP w Gdańsku w 2019 roku ujawniono popełnienie 3803 wykroczeń przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową. W związku z kontrolami inspektorzy skierowali ogółem 103 wnioski o ukaranie, w tym 25 do sądów karnych. Obejmowały one łącznie 330 wykroczeń” – czytamy w dokumencie.

Największa liczba wykroczeń ujętych we wnioskach do sądów dotyczyła niewypłacania wynagrodzeń (68 zarzutów), naruszania przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (59 zarzutów) oraz przepisów w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (59 zarzutów).

„Niepokojąco wysoka (48 zarzutów) była również liczba wykroczeń dotyczących utrudniania działalności organu Państwowej Inspekcji Pracy” – zwraca uwagę OIP.

Część spraw skierowano nie do sądu, ale prokuratury. Takich przypadków było łącznie 46 i najczęściej dotyczyły one artykułu kodeksu karnego mówiącego właśnie o utrudnianiu

kontroli.

Dodajmy, że w wyniku wszystkich działań w minionym roku inspektorzy wydali łącznie 808 mandatów karnych, które dotyczyły ponad 2100 wykroczeń, a kwota grzywnien wyniosła ponad 970 tysięcy złotych (średni mandat to 1201 zł).

„W postępowaniu mandatowym inspektorzy pracy ukarali m.in. 512 pracodawców, 190 osób działających w imieniu pracodawcy oraz 43 osoby kierujące pracą innych osób u pracodawcy” – czytamy w dokumencie.

Zbiorowe układy i spory oraz społeczni inspektorzy

Jak wynika z danych zawartych w raporcie, w ciągu całego roku 2019 do OIP w Gdańsku wpłynęło 112 wniosków o rejestrację układów oraz protokołów dodatkowych i porozumień, z czego zdecydowana większość, bo prawie 90, dotyczyła rejestracji protokołów dodatkowych (na koniec roku łącznie było zarejestrowanych obowiązujących 440 układów).

Z drugiej strony zgłoszonych zostało 17 sporów zbiorowych. OIP podzielił je zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności i według tego systemu po 7 przypadków dotyczyło przetwórstwa przemysłowego oraz administracji publicznej, obrony narodowej, obowiązkowego zabezpieczenia społecznego, a 3 opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Oczekiwania zgłaszane przez organizacje związkowe dotyczyły głównie warunków płacy (29 żądań), w tym podwyżek, udostępnienia informacji w zakresie sytuacji finansowej, podwyższenia dodatku za pracę, warunków pracy (9 żądań), w tym m.in. zatrudnienia większej liczby pracowników w związku ze wzrostem zadań, wprowadzenia dla osób pracujących na umowach cywilnoprawnych takich samych zasad BHP jak dla osób pracujących w warunkach umowy o pracę, umożliwienia podnoszenia kwalifikacji zawodowych, zmniejszenia ilości pracy, tak aby można było wykonać zadania w czasie ośmiu godzin oraz sprawiedliwego podziału indywidualnych zadań, a także praw i wolności związkowych (jedno żądanie) w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o związkach zawodowych. Były także trzy żądania, które nie są objęte definicją sporu zbiorowego.

W raporcie OIP znalazła się również informacja o społecznych inspektorach pracy. Monitoring ich działalności umożliwiła ankieta „Społeczna kontrola warunków pracy” wypełniana przez inspektorów (pod warunkiem stwierdzenia, że w kontrolowanym miejscu działa społeczna inspekcja pracy).

„Na podstawie 75 ankiet ustalono, że u kontrolowanych pracodawców funkcjonowało

ogółem 180 społecznych inspektorów, w tym 75 zakładowych SIP oraz 105 oddziałowych, wydziałowych i grupowych. Wśród zakładowych społecznych inspektorów pracy 45 należało do NSZZ „Solidarność”, 7 do OPZZ, 4 do Forum Związków Zawodowych, 11 do innych związków zawodowych, a 8 społecznych inspektorów pracy było niezrzeszonych w związkach zawodowych. Podczas kontroli stwierdzono, że w 12 przypadkach nie opracowano planu pracy zakładowego społecznego inspektora pracy. Z kolei w 62 przypadkach opracowane plany pracy społecznych inspektorów zostały zatwierdzone przez organizacje związkowe. W 3 przypadkach pracodawcy nie założyli księgi zaleceń i uwag zakładowego społecznego inspektora prac” - czytamy w dokumencie. „Ogółem społeczni inspektorzy pracy wydali 132 zalecenia (a wykonanych zostało z tego 82 procent) oraz zgłosili 143 uwagi (wykonanych: 98 procent). Należy zwrócić uwagę na dużą liczbę wydanych zaleceń i uwag społecznych inspektorów pracy i zrealizowanych przez pracodawców. Ponadto niejednokrotnie uwagi społecznych inspektorów są zgłaszane ustnie i realizowane bez pisemnego wpisu w księdze zaleceń i uwag”.

Jednocześnie OIP zwraca uwagę, że te dane statystyczne potwierdzają, „jak ważnym partnerem społecznym w bieżącej kontroli przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pracy jest społeczna inspekcja pracy”.

Ciągle zdarzają się wypadki

W Okręgowym Inspektoracie Pracy w Gdańsku w minionym roku zostało zarejestrowanych 296 wypadków. Wśród z nich było 56 śmiertelnych, 69 ciężkich, a 26 zbiorowych (w których poszkodowanych było 70 osób).

OIP, pisząc o bezpieczeństwie w pracy, zwrócił uwagę m.in. na budownictwo. Tutaj jednym z podstawowych zagrożeń, występujących przy wykonywaniu prac budowlanych i rozbiórkowych, jest możliwość upadku z wysokości. Potwierdzają to wyniki kontroli, a także analiza przyczyn śmiertelnych i ciężkich wypadków.

„Wynika to przede wszystkim z niestosowania przez pracodawców i pracowników właściwych środków ochrony zabezpieczających przed upadkiem z wysokości” - przestrzegają inspektorzy pracy. „Jako podstawową przyczynę braku ochron zbiorowych, chroniących pracowników przed upadkiem z wysokości, wymienia się koszt i czasochłonność wykonanych zabezpieczeń. Znaczący wpływ na powszechność występowania tych zagrożeń ma jednak zwykła niedbałość i lekceważenie niebezpieczeństwa przez nadzór i samych pracowników.

Bardzo powszechnym zjawiskiem jest niewłaściwa praca z poziomu wszelkiego rodzaju

podestów, które mają nie więcej niż 3 metry wysokości. Pracownicy lekceważą potrzebę zabezpieczenia się przed upadkiem z powodu pozornie niskich wysokości. Są w fałszywym przekonaniu, że upadek niczym poważnym nie grozi” – czytamy w dokumencie Okręgowego Inspektoratu Pracy w Gdańsku.

Nieprawidłowości były prawie wszędzie

W raporcie OIP uwagę zwraca również fakt, jak często w stosunku do liczby kontroli zdarzają się, niezależnie od branży, nieprawidłowości. Przykładowo na 6 kontroli w sześciu korporacjach inspektorzy stwierdzili nieprawidłowości w pięciu z nich. Na 7 kontroli w siedmiu jednostkach samorządu terytorialnego nieprawidłowości zostały stwierdzone w sześciu. Identycznie było w urzędach administracji państwowej. Ale... „To, co stanowi największy sukces działalności jest całkowicie niewymierne, bowiem powinno być mierzone liczbą wypadków, które nie miały miejsca” – zwracają uwagę inspektorzy. „Nie sposób jednak policzyć liczby wypadków, które się nie wydarzyły, a tym bardziej cierpienia, które zostało oszczędzone ewentualnym poszkodowanym. Trudno też zgadywać, ilu pracowników musiałyby dochodzić swoich praw w sądach pracy, podczas gdy wytłumaczenie pracodawcy obowiązujących przepisów było wystarczające do uregulowania sytuacji. Tych i innych niemierzalnych wielkości nie da się nawet w przybliżeniu oszacować. Jednak Okręgowy Inspektorat Pracy ma przed sobą wciąż wiele zadań”.